

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33914
Nom: Història de l'educació de les dones
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 4,5
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1307 - Grau Pedagogia	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1307 - Grau Pedagogia	Història de l'educació II	OPTATIVA

COORDINACIÓ

AGULLO DIAZ M DEL CARMEN

RESUM

Història de l'educació de les dones és una assignatura optativa del grau de Pedagogia, amb una càrrega lectiva de 4,5 crèdits, que tracta de fer visibles les dones en la història de l'educació en un intent de reescriptura no androcèntrica, que analitzi com la variable gènere ha condicionat espais, activitats, organitzacions, currículums i, fins i tot, l'accés de les dones als diversos nivells educatius.

nivells educatius.

CONEIXEMENTS PREVIS**RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ**

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS**COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE****1307 - Grau Pedagogia**

Capacitat crítica i autocrítica.

Capacitat d'anàlisi i de síntesi.

Capacitat per integrar-se i comunicar-se amb experts d'altres àrees i en diversos contextos.

Conèixer i analitzar les polítiques educatives, el seu desenvolupament legislatiu i la seua incidència en les reformes socioeducatives.

Conèixer i comprendre els sistemes educatius i formatius actuals en el context internacional.

Que els estudiants adquirisquen compromís amb la identitat, desenrotllament i ètica professional

Que els estudiants compreguen els referents teòrics que constituïxen al ser humà com a protagonista de l'educació.

Que els estudiants siguen capaços de conèixer i interpretar els processos històrics dels sistemes, institucions i organitzacions d'educació i formació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. QÜESTIONS PRELIMINARS

Tema 1: Conceptes bàsics

- Educació i instrucció de les dones.
- Sexe, gènere i educació.
- L'educació marcada pel gènere: educació masculina i femenina.
- Una mirada no androcèntrica sobre la història de l'educació.

2. BREU APROXIMACIÓ A L'EDUCACIÓ DE LES DONES FINS A LA MODERNITAT

Tema 2. Els mites dels orígens, els discursos filosòfics i les pràctiques educatives a l'antiguitat

- La dicotomia Eva / Lilith.
- De l'educació mixta de Plató a la defensa aristotèlica de la inferioritat femenina.
- Esparta i Atenes.

Tema 3. Llums i ombres a l'Antic Règim

- El discurs cristià sobre la inferioritat femenina.
- El discurs humanista: *La instrucció de la dona cristiana* de Joan Lluís Vives.
- L'excel·lència com a norma en l'educació de les dones de la noblesa.
- Poder i autoritat en monestirs i convents.
- Pageses, curanderes i mestresses de casa: la formació a través de la pràctica.
- Christine de Pisan i el discurs de l'excel·lència femenina.

---

3. EDUCACIÓ DE LES DONES I IDENTITATS FEMENINES

Tema 4. La dialèctica il·lustrada sobre l'educació de les dones i la pràctica pedagògica

- De la paradoxa il·lustrada al discurs de la igualtat: Rousseau, Condorcet i Mary Wollstonecraft.
- Entre l'educació domèstica i l'escolarització: institutius, col·legis i escoles.
- Els salons i les precioses davant les batxilleres: l'exclusió de l'espai públic.

Tema 5. Àngels de la llar i ciutadanes independents: identitats femenines i educació als segles XIX i XX

- Regeneracionisme i educació.
- El discurs alternatiu del moviment obrer: propostes educatives.
- Entre dues guerres: avenços i retrocessos en el camí de la igualtat.
- La lenta incorporació de les dones al sistema educatiu a Espanya.

---

4. L'EDUCACIÓ DE LES DONES A L'ESPANYA CONTEMPORÀNIA

Tema 6. L'educació de les ciutadanes

- La construcció d'un nou model: les ciutadanes, dones modernes.
- Escola segregada, mixta i coeducació en les polítiques educatives republicanes.
- El model femení de l'escola republicana.
- Les mestres republicanes: model de ciutadanes.
- Dones en temps de guerra: milicianes i dones lliures.

Tema 7. El retorn del model tradicional: dones per a Déu, per a la Pàtria i per a la Llar

- Una pedagogia femenina: separació de sexes i feminització de l'ensenyament.
- Feineres i eficients: el conflicte entre ideologia i economia.
- La llei de drets polítics, professionals i laborals de la dona: tecnocràcia i feminitat.
- La continuïtat del model prescriptiu mitjançant l'educació no formal.
- L'Església catòlica: activitats i organitzacions catòliques.

- La influència de la Secció Femenina: entre el mite i la realitat.
- Tensions i contradiccions de l'educació informal.

Tema 8. Les propostes sobre l'educació de les dones en la Transició

- Les propostes feministes, les governamentals i les dels Moviments de Renovació Pedagògica (MRP).

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Pràctiques a l'aula	15,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	3,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	30,00
Estudi i treball autònom	14,50
Preparació de classes	15,00
Preparació d'activitats d'avaluació	5,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

CLASSES TEÒRIQUES

Exposició de continguts per part de la professora o de l'alumnat, per a justificar, emmarcar i aclarir els distints continguts temàtics.

CLASSES PRÀCTIQUES

Lectura, anàlisi i valoració crítica de fonts. Comentaris de textos individuals i grupals de textos historicopedagògics.

SEMINARIS I TALLERS

Cerca de fonts documentals i d'estudis referits a les dones i la seua educació en els àmbits formal, no formal i informal. Iniciació a les principals estratègies i tècniques d'investigació historicopedagògiques.

ESTUDI I TREBALL EN GRUP

Estudi relacionat amb les classes teòriques, pràctiques, seminaris i tallers, sobre els continguts de la matèria.

Disseny, elaboració i presentació escrita i oral de treballs en grup.

riques, pràctiques, seminaris i tallers, sobre els continguts de la matèria.

Disseny, elaboració i presentació escrita i oral de treballs en grup.

AVALUACIÓ

1. Avaluació contínua.

- Avaluació dels treballs personals i en grups reduïts sobre temes que indique la professora, valorant especialment: les habilitats de cerca bibliogràfica i informació; l'organització temporal del treball realitzat; l'organització d'idees i arguments expressats; la redacció i exposició adequades; criteris científics (índex, presentació, cites, conclusió, bibliografia, annexos...). Es podrà fer de forma oral o escrita, individual o col·lectiva.

- Avaluació de l'estudi de documents originals, novel·les, pel·lícules de cine, documentals...

- Activitats comunes (conferències, seminaris, exposicions...).

2. Avaluació final.

- Prova escrita dels temes del programa. Es valorarà, de forma especial, l'adequada adquisició i comprensió dels coneixements

Els percentatges de cada apartat es decidirà el primer dia de classe per tot el grup i serà els mateixos per la primera i la segona convocatòria.

Normativa de la Universitat de València sobre actuacions fraudulentas i ús de la intel·ligència artificial

La realització fraudulenta de proves d'avaluació i el plagi en treballs d'avaluació seran considerats conforme al Reglament d'avaluació i qualificació de la Universitat de València (ACGUV 108/2017) i al Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentas (ACGUV 123/2020).

L'ús de tecnologies (inclosa la intel·ligència artificial), que no haja sigut prèvia i expressament autoritzat pel professorat, per a la confecció de materials d'avaluació, implicarà que aquests no es consideren d'autoria pròpia i seran tractats segons la normativa vigent i el Codi de Convivència i Bones Pràctiques de la Universitat de València (ACGUV 300/2023, DOGV, núm. 9747/18.12.2023).

BIBLIOGRAFIA

10.1 Referències bàsiques.

- Referència b1: AGULLÓ DÍAZ, M^a del Carmen (2020) Mestres valencianes republicanes. Universitat de València, València
- Referència b2: AGULLÓ DÍAZ, M^a del Carmen; JUAN AGULLÓ, Blanca (2020) Mestres de mestres. 150 anys de formació de mestres valencianes. PUV, València.
- Referència b3: AA.VV. (2010) Dones i educació. XIX Jornades d'Història de l'educació. SHEPPLC. Olot
- Referència b4: BALLARÍN, Pilar. (2001). La educación de la mujer en la España Contemporánea. Siglos XIX y XX. Ediciones Síntesis.
- Referència b5: MORANT, I. [Isabel] & RÍOS, R. E. [Rosa E.] & VALLS, R. [Rafael] (dirs.) (2023). El lugar de las mujeres en la historia. Desplazando los límites de la representación del mundo. Universitat de València.
- Referència b6: RAMOS, Sara (2016) Entre lo doméstico y lo público. Biblioteca Nueva. Madrid
- Referència b7: ROBLES SANJUAN, Victoria (2018) Educadoras en tiempos de transición. Ed. Catarata, Madrid.
- Referència b8: SÁNCHEZ DE MADARIAGA, Elena (ed.) (2012) Las maestras de la república, Ed. Catarata.
- Referència b9: SCOTT, Joan Wallach (2018) La fantasia de la història feminista. Institució Alfons el Magnànim. València.
- Referència b10: VV.AA. (2007) ¿Monografía Historia de la educación de las mujeres? en Historia

de la educació. Revista interuniversitaria. Ed. Universidad de Salamanca, nº 26 Aquesta bibliografia serà substituïda/completada en cada tema dependent de les possibilitats d'accés.

10.2 Referències llibres clàssics del feminisme.

- Referència f1 BEBEL, August (1980) La mujer, en el pasado, en el presente, en el porvenir, Ed. Fontamara.
- Referència f2 BUTLER, Judith (2011) Problemes de gènere. Angle Barcelona.
- Referència f3 DE BEAUVOIR, Simone (1968) El segon sexe, Ed. 62. Barcelona.
- Referència f4 DE PIZAN, Christine (2022) La ciutat de les dames, Cal Carré.
- Referència f5 FEDERICI, Silvia (2018) Caliban i la bruixa: dones, cos i acumulació primitiva. Virus.
- Referència f6 FRIEDAN, Betty (2016) La mística de la feminitat, Càtedra
- Referència f7 HOOKS, Bell (2024). Teoria feminista: del marge al centre, Tigre de paper.
- Referència f8 IRIGARAY, Luce (2010) Ètica de la diferència sexual, Ellago Ediciones.
- Referència f9 KOLLONTAI, Alexandra (2015) Autobiografia de una mujer sexualment emancipada, Horas y horas.
- Referència f 10 MILLET, Kate (2017) Política sexual, Càtedra.
- Referència f11 RICH, Adrienne (2011) Sobre mentiras, secretos y silencios, Horas y horas.
- Referència f12 STUART MILL, J i TAYLOR, Harriet (2013) La subjugació de les dones, Edicions de la ela geminada, Girona.
- Referència f13 WOLLSTONECRAFT, Mary (2014) Vindicació dels drets de la dona, Art de la memòria.
- Referència f14 WOOLF, Virginia (2014) Una cambra pròpia, Temeraria.

10.3 Referències complementàries.

- Referència c1: ALIC, Margaret (1991) El legado de Hipatia: historia de las mujeres en la ciencia desde la Antigüedad hasta finales del siglo XIX. Siglo XXI
- Referència c2 ARENAL, Concepción (2009) La mujer del porvenir. La educación de la mujer. E-LITTERAE.
- Referència c.3 GRANA, I., TRIGUEROS G., ROBLE, V. (2022). Participación Política y Educación de las Mujeres durante la Dictadura de Primo de Rivera: las Asambleístas, HSE-Social and Education History, vol. 11 No.1 February 2022 pp. 80-105.
- Referència c.4: BEARD, Mary (2017). La veu i el poder de les dones [Women & Power: A Manifesto]. Arcàdia, 2017
- Referència c5: BOLUFER, Mónica (1998) Mujeres e Ilustración. La construcción de la feminitat en la España del siglo XVIII, Alfons el Magnànim, València.
- Referència c6: GARRIDO, Elisa, FOLGUERA, Pilar, ORTEGA, Margarita, SEGURA, Cristina, (1997) Historia de las mujeres en España. Ed. Síntesis. Madrid.
- Referència c7: GONZÁLEZ GUTIÉRREZ, Patricia (2018). La educación femenina en Roma: rompiendo tópicos, en VV.AA. Investigación y Género. Reflexiones desde la investigación para avanzar en igualdad. Sevilla. SIEMUS.
- Referència c8: PÉREZ GARZÓN, Juan Sisinio (2011) Historia del feminismo. Ed. Catarata. Madrid.
- Referència c9: SÁNCHEZ ROMERO, Marga (2022) Prehistoria de mujeres, Ed. Destino, Barcelona
- Referència c10: VIVES, Juan Luis (1995) Instrucción de la mujer cristiana, Fundación Universitaria española.

- Referència c11: ZURRIAGA i AGUSTI, Ferran (2016) Les mestres freinetistes del anys 30. Càtedra Enric Soler i Godes, Castelló.